

ПРОЄКТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В9 Історія та археологія
Кваліфікація	доктор філософії з історії та археології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ІЦДУ імені В. Винниченка

Голова Вченої ради

/_____/ Є. Ю. Соболев

(Протокол № від 2025 р.)

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказом № від 2025 р.

Ректор /_____/ Є. Ю. Соболев

ЛИСТ – ПОГОДЖЕННЯ

Гарант освітньо-наукової програми Історія
та археологія доктор історичних наук,
доцент, професор кафедри історії
України та всесвітньої історії

Житков О.А.

Схвалено на засіданні кафедри історії
України та всесвітньої історії протокол
№ _ від « » 2025 р.
Завідувач кафедри, кандидат історичних
наук, доцент

Бабак О.І.

Схвалено Вченою радою
факультету історії, бізнес-освіти та права
протокол № від « » 2025 р.
Декан факультету, кандидат історичних
наук, доцент

Філоретова Л.М.

Проректор з наукової роботи ЦДУ імені
Володимира Винниченка, доктор
психологічних наук, професор

Клочек Л.В.

ПОГОДЖЕНО

В.о. завідувача відділу забезпечення якості
та цифрового супроводу освіти
ЦДУ імені Володимира Винниченка,
кандидат філологічних наук, доцент
Ірина ЖИГОРА « » 2025 р.

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їхнього вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти. Освітньо-наукова програма використовується під час ліцензування та акредитації освітньої програми, інспектуванні освітньої діяльності зі спеціальності; розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик; визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації, а також професійної орієнтації здобувачів. Освітню програму розроблено на основі Конституції України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» № 1341 від 23.11.2011 р. (редакція від 02.07.2020 р.); Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, затверджений Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 в редакції від 23.05.2023; Постанови КМУ № 167 від 06.03.2019 «Про присудження ступеня доктора філософії» в редакції від 01.07.2021 р.; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затверджений Постановою КМУ №44 від 12.01. 2022 в редакції Постанови КМУ №341 від 22.03.2022.

ОНП встановлює:

- нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі та обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії;
- інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності;
- програмні результати навчання;
- перелік і обсяг обов'язкових та обсяг вибіркових навчальних дисциплін;
- структурно-логічну схему освітньо-наукової програми.

КОРИСТУВАЧІ ОНП

- здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності В9 Історія та археологія галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки;
- науково-педагогічні працівники, які забезпечують підготовку здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності В9 Історія та археологія галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки;

РОЗРОБЛЕНО

робочою групою у складі:

Житков Олександр Анатолійович – доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії України та всесвітньої історії ЦДУ імені В. Винниченка (*керівник, гарант освітньо-наукової програми*);

Пасічник Наталя Олексіївна – доктор історичних наук, професор, професор кафедри математики і методики її навчання ЦДУ імені В. Винниченка;

Ріжняк Ренат Ярославович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри математики і методики її навчання ЦДУ імені В. Винниченка;

Харченко Юлія Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, політології та психології ЦДУ імені В. Винниченка;

Ковальков Олександр Леонідович – доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та всесвітньої історії ЦДУ імені В. Винниченка;

Філоретова Лариса Мартіївна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та всесвітньої історії ЦДУ імені В. Винниченка;

Кобзар Дмитро Вікторович – здобувач третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти, другого року денної форми навчання, спеціальність В9 Історія та археологія.

РЕЦЕНЗІЇ НАУКОВЦІВ:

1. РЕЦЕНЗІЯ
2. РЕЦЕНЗІЯ

РЕЦЕНЗІЇ СТЕЙКГОЛДЕРІВ:

1. РЕЦЕНЗІЯ
2. РЕЦЕНЗІЯ
3. РЕЦЕНЗІЯ

I. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

**Профіль програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 032
Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки**

1–Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурних підрозділів	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University; факультет історії, бізнес освіти та права Faculty of History, Business Education and Law; кафедра історії України та всесвітньої історії Department of History of Ukraine and World History.
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації	Доктор філософії PhD (Doctor of Philosophy); доктор філософії з історії та археології Doctor of Philosophy in History and Archaeology.
Офіційна назва ОНП	B9 Історія та археологія History and Archeology
Тип диплому та обсяг ОНП	Диплом PhD; обсяг програми 42 кредити ЄКТС, термін навчання 4 роки
Наявність акредитації	первинна
Цикл/рівень	НПК – 8 рівень FQ-EHEA – третій цикл EQF-LLL – 8 рівень

Передумови	Другий рівень вищої освіти (наявність освітнього ступеня «магістр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»)
Мова викладання	Українська мова
Термін дії ОНП	До повного завершення періоду навчання або наступного оновлення освітньої програми
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://cusu.edu.ua/ua/osvita/osvitni-prohramy/13631-osvitni-prohramy-phd

2. – Мета освітньо-наукової програми

Відповідно до місії та стратегії університету, метою ОНП є підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних професіоналів, інтегрованих у вітчизняний і світовий науково-освітній простір, професіоналів, які володіють концептуальними та методологічними знаннями у галузі історичних наук, методологією наукової діяльності та основами організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, здатних до генерування нових розв'язання комплексних завдань у процесі проведення самостійного наукового дослідження на основі визнання саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, дотримання принципів академічної доброчесності й неприпустимості корупційних дій.

3. – Характеристика освітньої програми

Предметна область (галузь знань, спеціальність)	Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки. Спеціальність: В9 Історія та археологія. Код і найменування галузі за Міжнародною стандартною класифікацією освіти: 0211 Audio-visual techniques and media production. Код і найменування спеціальності за Міжнародною стандартною класифікацією освіти: 0222 History and archaeology Об’єкт вивчення та професійної діяльності: теоретико-методологічні та науково-прикладні напрямки вивчення історії людства, концептуальні складові історії та історіографії історії України. Цілі навчання: формування компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької діяльності в галузі історії та археології, самовдосконалення та фахового розвитку упродовж професійної діяльності, самоосвіти упродовж життя. Теоретичний зміст предметної області: становить система наукових теорій, концепцій, принципів, категорій, методів і понять, які використовуються в процесі вивчення минулого, інтерпретують процеси, явища у сукупності матеріальних, побутових, духовних, соціальних розвитку історії українців та етносів у материних землях України. Методи, методики та технології: загальнонаукові та спеціальні історичні методи; міждисциплінарні методики та технології аналізу суспільних процесів, культур та персоналій, методи і методики дослідження історичних джерел та археологічних культур, інформаційно-комунікаційні технології. Інструменти та обладнання: програмне забезпечення, мультимедійні засоби; системи електронних бібліотек та архівів; автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи; системи опрацювання текстової та графічної інформації
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова.

Основний фокус ОНП	Фокус програми у вивченні новітніх теоретичних і методичних концепцій європейської історії та історіографічних досліджень, праць зарубіжних і вітчизняних науковців, формуванні у здобувачів компетенцій, необхідних для самостійних інноваційних наукових розвідок у галузі соціальної та політичної історії, регіональної історії України та мікроісторичних наукових досліджень.
---------------------------	---

Особливості програми	Програма забезпечує теоретичну та практичну підготовку здобувачів до наукової діяльності, викладання історичних дисциплін у ЗВО України. У рамках реалізації договорів університету із стейкхолдерами про співпрацю акцент зроблено на підготовці працівників для професійної діяльності у Центральнотраїнському регіоні. Дослідницькі проекти здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників орієнтовано на тематику всесвітньої історії, вивчення регіональних історичних та суспільно-політичних процесів в Центральній Україні.
-----------------------------	--

4. – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання

Придатність до працевлаштування	Наукова, науково-педагогічна та науково-організаційна діяльність у системі освіти та наукових установах (молодший науковий співробітник, науковий співробітник, старший науковий співробітник, асистент, доцент, керівник підрозділу у сфері освіти та виробничого навчання). Випускники можуть працювати згідно з Національним класифікатором професій ДК 003:2010: 2310.1 Професори та доценти; 2310.2 Інші викладачі університетів та вищих навчальних закладів; 2443.2 Професіонали в галузі філософії, історії та політології; 2431.1 Наукові співробітники (архівна справа, музеєзнавство). Сферою працевлаштування є установи та заклади, підпорядковані Міністерству освіти і науки України: заклади вищої освіти різних форм власності, наукові установи, заклади післядипломної освіти.
--	--

Подальше навчання	Навчання для розвитку та самовдосконалення у науковій та професійній сферах діяльності, а також інших споріднених галузях засвоєння та продукування знань, зокрема: навчання на дев'ятому (докторському) рівні НРК України у споріднених галузях наукових знань; підготовка на десятому (постдокторському) рівні НРК України у галузі освіти; участь в освітніх програмах, дослідницьких грантах та стипендіях (у тому числі зарубіжних), які містять додаткові освітні компоненти; діяльність у наукових товариствах, професійних організаціях; а також індивідуальне навчання упродовж усього життя.
--------------------------	--

5. – Викладання та оцінювання

Викладання та навчання	Студентоцентроване, орієнтоване на наукові складові дослідження, самостійне, індивідуальне та автономне навчання, спрямоване на набуття компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у сфері спеціальності В9 Історія та археологія. Навчальний процес забезпечує повне оволодіння методологією наукової роботи, передбачає набуття навичок презентації її результатів. Здійснення самостійного наукового дослідження спирається на ресурсну базу університету, ресурси вітчизняних та зарубіжних ЗВО та науково-дослідницьких установ. Підхід до викладання та навчання передбачає: застосування методів сучасних освітніх технологій (інтерактивних, критичного мислення, проєктних, портфоліо, тренінгових, проблемного навчання) для набуття різнорівневих компетентностей, що забезпечують особистісно-орієнтований підхід та розвиток творчого мислення здобувачів; залучення до консультування аспірантів авторитетних фахівців історичної науки; інформаційну підтримку участі здобувачів у конкурсах на одержання наукових стипендій, премій, грантів (у тому числі міжнародних); надання можливості здобувачам брати участь у підготовці наукових проєктів на конкурси Міністерства освіти і науки України; безпосередню участь у виконанні бюджетних науково - дослідних робіт. Викладання та навчання
-------------------------------	--

	передбачає застосування інформаційних технологій з використанням освітньої платформи Google Workspace for Education. Аспірантська практика. Форми роботи: очне навчання (face-to-face) включає лекції, практичні заняття; навчання через викладання (learning by teaching); самостійне навчання (self-study learning) – самостійна робота, опрацювання інформації в мережі; навчання через дослідження – проектна робота, підготовка дисертаційної роботи; персоналізоване навчання (personalized learning) – індивідуальні консультації з науковими керівниками; онлайн навчання (online collaborative learning) – спільна робота здобувачів.
Оцінювання	Освітня складова програми Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною (рейтинговою) шкалою ЕКТС (ECTS), національною 4-х бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вербальною («зараховано», «незараховано») системами, що передбачає оцінювання здобувачів за усіма видами аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованої на досягнення результатів навчання, передбачених освітньою складовою програми. Види контролю: поточний, тематичний, підсумковий, самоконтроль здобувачів. Форми контролю: усне та письмове опитування; контрольні роботи; тестові завдання, в тому числі комп'ютерне тестування; лабораторні звіти; презентації; іспити, заліки, у т.ч. диференційовані, які проводяться в усній, письмовій формах або їх поєднання. Наукова складова програми. Оцінювання наукової діяльності здобувачів ступеня доктора філософії здійснюється на основі кількісних і якісних показників, що характеризують підготовку наукових праць, участь у конференціях, підготовку окремих частин дисертації відповідно до

	затвердженого індивідуального плану наукової роботи аспіранта. Поточний контроль – звіти аспірантів щодо виконання індивідуального плану наукової роботи на засіданнях випускової кафедри та вченої ради університету. Підсумковий контроль – публічний захист наукових досягнень у формі дисертації.
6. – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати комплексні завдання та проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері історичної науки, що передбачає глибоке переосмислення на основі сучасної методології і джерел наявних та продукування нових цілісних знань, впровадження сучасних досягнень історичної науки у професійну та/або науково-педагогічну діяльність.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем. ЗК 2. Готовність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації українською та іноземними мовами в усній і письмовій формі. ЗК 3. Здатність створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах. ЗК 4. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування нових ідей (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, в тому числі і в міждисциплінарних галузях. ЗК 5. Готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

	ЗК 6. Здатність до самоорганізації, планування й розв’язання задач власного професійного й особистого зростання. ЗК 7. Здатність працювати автономно та у складі науково-дослідницьких колективів різного рівня. ЗК 8. Здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел. ЗК 9. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 10. Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналом у галузі. ЗК 11. Здатність до розроблення та управління проектами. ЗК 12. Здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях і впоратися з тиском.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях. ФК 2. Готовність до міждисциплінарних досліджень та залучення методик інших наук. ФК 3. Здатність застосовувати уміння критичного аналізу, оцінки і прогнозування нових та складних ситуацій. ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти, які дозволяють розв’язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість переосмислити і створити нове знання. ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності. ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти у галузі історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації. ФК 7. Здатність визначати ступінь об’єктивності фактологічної основи минулих подій в різних видах

	джерел, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність джерельної інформації. ФК 8. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково- педагогічній діяльності.
	ФК 9. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики. ФК 10. Здатність до популяризації науково-історичного знання. ФК 11. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.
7. – Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 1. Здатність до пошуку, аналізу та самостійної класифікації сукупності джерел, достатньої для реалізації дисертаційного дослідження. ПРН 2. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології в процесі пошуку, локалізації, збирання, опрацювання та аналізу історичних та історіографічних джерел. ПРН 3. Уміння оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки і застосовувати їх у власних дослідженнях та/або під час науково-педагогічної діяльності. ПРН 4. Обізнаність та здатність переосмислювати концепції, наявні у фаховому методологічному та історіографічному дискурсі; готовність удосконалювати існуючі в межах області дослідження знання. ПРН 5. Уміння оцінювати ступінь висвітлення основних аспектів наукової проблеми та обґрунтовувати потребу її подальшої розробки. ПРН 6. Готовність застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних

	наукових досягнень під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань, у тому числі й у міждисциплінарних галузях.
	ПРН 7. Здатність застосовувати різні види письмових та наукових текстів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій і усній формі. ПРН 8. Здатність проектувати та переконливо представляти групі фахівців проект науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі. ПРН 9. Здатність дотримуватись етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності. ПРН 10. Здатність презентувати результати дослідження у фаховому середовищі (конференції, круглі столи, наукові семінари) та широкому загалу (презентації, науково-популярні заходи та публікації). ПРН 11. Здатність завершити оригінальне наукове дослідження у вигляді дисертаційної роботи, заснованої на критичному аналізі джерел і синтезі наукових ідей та нових знань, і забезпеченій необхідним науковим апаратом. ПРН 12. Здатність представляти результати самостійного дослідження іноземною мовою в усній чи письмовій формі. ПРН 13. Здатність інтегрувати власні науково-дослідні напрацювання до навчально-методичної роботи.

	ПРН 14. Уміння застосовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях; аналізувати й систематизувати результати досліджень засобами інформаційних технологій. ПРН 15. Здатність висвітлювати історичні проблеми у формі, доступній для широкої аудиторії різного віку та фаху. Публікувати наукові та науково-популярні тексти у фахових виданнях, ЗМІ, інформаційних ресурсах та ін. ПРН 16. Уміння користуватися нормативно-правовими і програмно-методичними документами, що визначають роботу в науковій установі та закладі освіти; визначати мету інноваційної діяльності, обґрунтувати необхідні внесення змін і готовність впроваджувати інноваційні прийоми у науково чи навчально-методичну роботу. ПРН 17. Здатність до саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, відповідальність за навчання інших.
--	---

8. – Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію освітньо-наукової програми, мають відповідну освіту, стаж науково-педагогічної роботи, науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою спеціальністю, необхідну кількість публікацій у виданнях Scopus, Web of Science, наукових фахових виданнях, беруть активну участь у науково-практичних конференціях усіх рівнів (міжнародних, всеукраїнських, регіональних); проходять підвищення кваліфікації у закладах вищої освіти та науково-дослідних установах, у тому числі й закордонних. Наукова спрямованість ОНП передбачає участь професіоналів (переважно докторів наук з галузі знань 03 Гуманітарні науки), які відповідають напрямку програми, що підсилює синергетичний
-----------------------------	--

	зв'язок теоретичної та практичної підготовки. Керівник робочої групи, члени робочої групи та викладацький склад, який забезпечує реалізацію ОНП, відповідають вимогам, визначеними чинними Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти. Нормативна база ІЦДУ ім. В. Винниченка передбачає наступний алгоритм підвищення кваліфікації НПП: обов'язковість та періодичність проходження стажування і підвищення кваліфікації; прозорість процедур організації стажування та підвищення кваліфікації; моніторинг відповідності змісту програм підвищення кваліфікації задачам професійного діяльності; обов'язковості впровадження результатів підвищення кваліфікації в наукову та педагогічну діяльність; оприлюднення результатів стажування та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.
Матеріально-технічне забезпечення	Навчальні приміщення (аудиторії, комп'ютерні лабораторії, кабінети для самостійної роботи) відповідають існуючим вимогам, їх стан засвідчено необхідною санітарно-технічною документацією. Навчальні приміщення обладнання, зокрема, мультимедійне, здатні задовольнити потреби здобувачів освіти. У приміщеннях факультету історії, бізнес-освіти і права користування мережею безлімітне та безкоштовне. Університет має бібліотечний комплекс площею 2186,9 м² із читальними залами площею 577,6 м² на 360 місць. На основі системи «Ірбіс» функціонує електронний каталог наукової бібліотеки університету. Існує університетський репозитарій для розміщення наукових праць та методичних матеріалів НПП ІЦДУ (https://cutt.ly/k3HnkIS). Створено навчально-методичну базу загальним обсягом 200 Гб, електронних посібників, лекційних матеріалів, додаткової літератури. ЗВО долучає здобувачів до світових освітніх онлайн платформ Coursera, Udemy, Edx.

	Для проведення лабораторних занять з навчальної дисципліни «Інформаційні технології в науці» використовується комп'ютерний клас факультету історії, бізнес-освіти та права (ауд. № 21), який обладнано 9 автоматизованими робочими місцями з відповідними пакетами прикладних програм (в тому числі ліцензованих): OpenOffice, 7-Zip, Internet Explorer, FreePascal, Mozilla Firefox, Foxit Reader. Факультет історії, бізнес-освіти та права ЦДУ ім. В. Винниченка є засновником наукового видання «Історія та археологія» (https://cusu.edu.ua/ua/naukovi-zapiski-seriya-istorichni-nauki), який внесено до переліку наукових фахових видань України категорії Б у яких публікуються результати дисертаційних робіт зі спеціальності В9 Історія та археологія. Навчальний процес здійснюється також із використанням фондів Археологічного музею імені Нінел Бокій, який Постановою уряду України № 452 від 23 квітня 2024 року було доведено до Переліку музеїв, в яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю і належать до частини Музейного фонду України. https://zvo.knu.ua/ua/museums/category/7/19-arheologichnyi-muzey-imeni-ninel-bokiy На факультеті діє навчально-методичний кабінет та наукова бібліотека, фонди котрих задіяно у навчальному процесі. У корпусах, де відбувається освітньо-науковий процес, наявна необхідна соціально-побутова інфраструктура усіх категорій здобувачів вищої освіти, включно, із особливими потребами.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Освітній процес забезпечений навчально-методичними матеріалами для вивчення дисциплін, переліком завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін, наскрізними програмами та робочими програми з практик, критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів. На офіційному веб-сайті розміщена інформація про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність,

	структурні підрозділи, правила прийому, навчальні плани, графіки освітнього процесу. Продовжено угоду з компанією Microsoft щодо участі університету у MSDN Academic Alliance, оформлено підписку MSDN Premium, що дозволяє в повному обсязі забезпечити навчальні аудиторії такими ліцензійними продуктами як: Microsoft Windows XP, Office 2010, Windows Server, Visual Studio та інші. Крім того, університет має ліцензію для внутрішнього використання на StarOffice. Локальні мережі навчальних корпусів з'єднуються оптоволоконною лінією. 13 навчальних комп'ютерних лабораторій об'єднані в окремий навчальний домен. Серверна база комп'ютерної мережі складається з комплексу сучасних потужних серверів, у тому числі на основі багатоядерних Intel (R) Xeon (TM) CPU 3.00GHz 86_64. Створена та успішно функціонує система дистанційної освіти Moodle-ЦДУ (moodle.kspu.kr.ua), в межах якої підготовлено дистанційні навчальні курси, в якій зареєстровано всіх здобувачів. Найбільш успішним проектом (більше 10 млн. переглядів) по реалізації сучасних мультимедійних систем навчання є створення навчально-виховного середовища «Вікі ЦДУ» на базі MediaWiki, до спільноти цього проекту вже залучено здобувачів Університету. Поступово наповнюється курсами система дистанційної освіти dl.kspu.kr.ua. Інформаційна мережа Інтернет допомагає здобувачам отримувати необхідну для навчання та підвищення професійної кваліфікації інформацію, надає можливість доступу до навчальної інформації з різних дисциплін, а також є невід'ємною складовою процесу становлення студентів як фахівців. Створена та успішно функціонує система дистанційної освіти (Clasroom, Moodle-ЦДУ https://moodle.cusu.edu.ua/
--	---

9. – Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	Передбачає можливість національної кредитної мобільності за бажанням здобувача, відповідно до «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка» https://shorturl.at/mDXY5, а також положенням про «Порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» https://shorturl.at/nwxO9. Здобувачі вищої освіти мають можливість пройти онлайн курси на освітніх платформах. «Тимчасовий порядок надання освітніх послуг на засадах внутрішньої академічної мобільності в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка здобувачам вищої освіти з території, на яких ведуться активні бойові дії» https://shorturl.at/lxyCI Укладено діючі договори про співробітництво із ЗВО та науково-дослідними установами України: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України; Центральноукраїнський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом (ПрАТ «ВНЗ МАУП» м. Київ; Державний архів Кіровоградської області (https://cusu.edu.ua/ua/component/content/article/502-scientific-and-international-activities/aspirantura-i-doktorantura/14797-032-istoriia-ta-arkheolohiia?Itemid=2342)).
Міжнародна кредитна мобільність	Програма передбачає перспективи стажування та участі в науково-дослідних проєктах та програмах академічної мобільності за кордоном відповідно до «Положення про програму обміну студентами на навчання на підставі міжнародних Угод про співпрацю» https://shorturl.at/CRT06 та «Положення про конкурсний відбір студентів на навчання за програмою обміну студентами на підставі міжнародних двосторонніх Угод про співпрацю Центральноукраїнського державного університету імені Володимира

	Винниченка» https://shorturl.at/bsuDY . Передбачено індивідуальну академобільність участю у міжнародній програмі з академічного обміну «Еразмус+: КА2 СВНЕ» https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/mizhnarodniroekt_y). Укладено договори про співробітництво із зарубіжними ЗВО та науково-дослідними установами: Балтійська Міжнародна академія (м. Рига, Латвія); Самаракандським державним університетом (Узбекистан); Університет Мугла Сіткі Кочмана (Мугла, Туреччина) (https://cusu.edu.ua/ua/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/mizhnarodni-dohovory).
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачено.

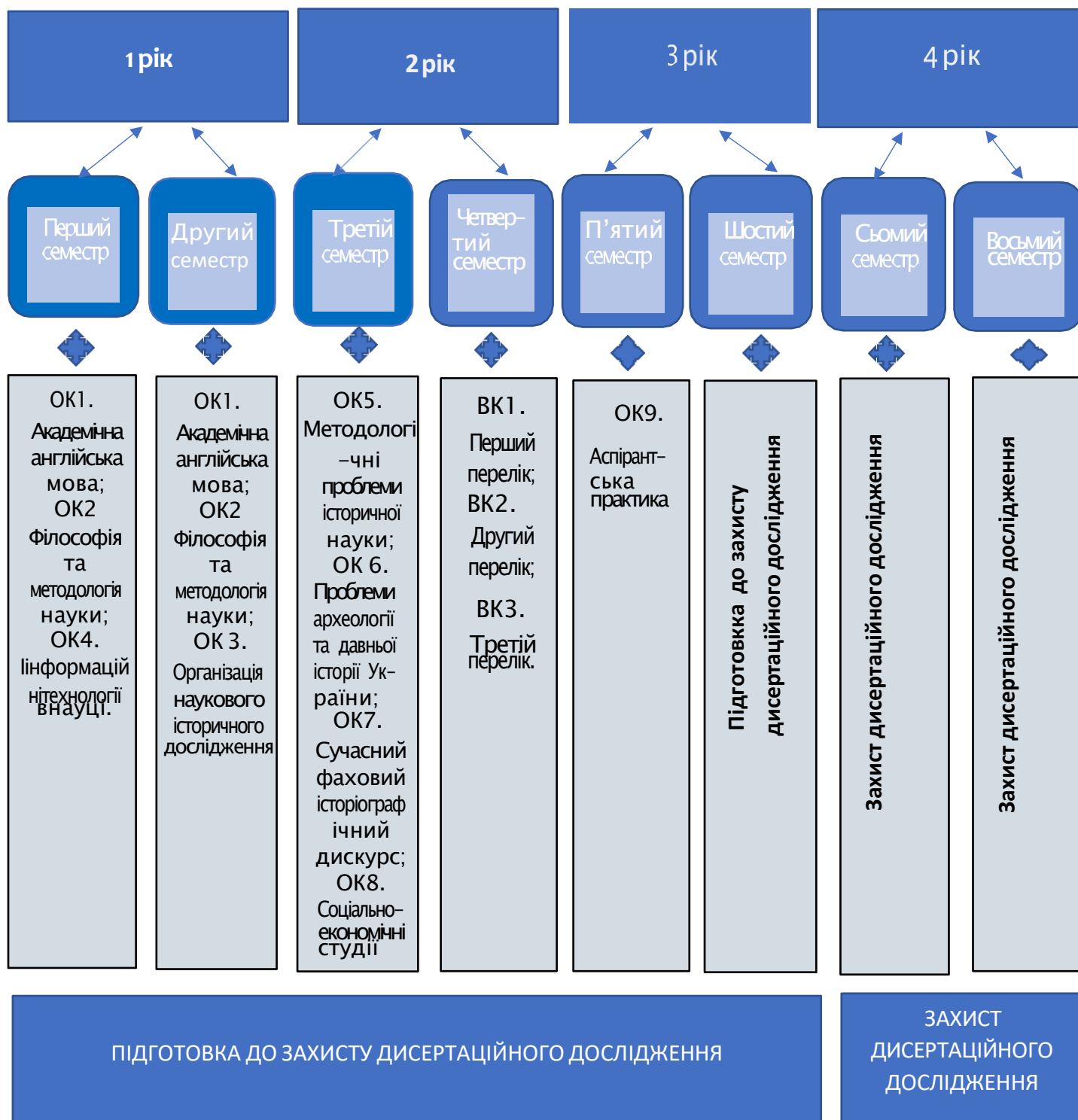
II. ПЕРЕЛІК ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ ОНП ТА ЇХ ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ

2. 1. Перелік освітніх компонент (ОК) ОНП для денної форми навчання

Код навчальної дисципліни	Освітні компоненти (ОК) ОНП (навчальні дисципліни, практики)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1. Цикл загальної підготовки			
1.1. Нормативні дисципліни			
ОК 1	Академічна англійська мова	4	Залік/екзамен
ОК 2	Філософія та методологія науки	3	Залік/ екзамен
ОК 3	Організація наукового історичного дослідження	3	Залік
ОК 4	Інформаційні технології в науці	3	Залік

Загальний обсяг обов'язкових компонент		13,0	
2. Цикл професійної підготовки			
2.1. Дисципліни професійної підготовки			
2.1. 1. Нормативні дисципліни			
ОК 5	Методологічні проблеми історичної науки	3	Екзамен
ОК 6	Проблеми археології та давньої історії України	4	Екзамен
ОК 7	Сучасний фаховий історіографічний дискурс	4	Екзамен
ОК 8	Соціально-економічні студії історії України	3	Екзамен
	Загальний обсяг обов'язкових компонент	14,0	
2.1.2. Вибіркові дисципліни (вільний вибір аспіранта)			
ВК 1	1-й перелік*	3,5	Залік
ВК 2	2-й перелік*	3,5	Залік
ВК 3	3-й перелік*	3,5	Залік
Загальний обсяг вибірових компонент		10,5	
2.2. Практична підготовка			
2.1.2. Нормативна частина			
ОК 9	Аспірантська практика	4,5	Залік
Загальний обсяг освітньо-наукової програми		42	

Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми

Наукова складова науково-освітньої програми

Наукова складова освітньої програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи здобувача і є невід'ємною частиною навчального плану за спеціальністю. У цьому документі зазначені терміни, вимоги та форма запланованих і виконаних здобувачем дій, які складають графіки його проміжної атестації. Наукова складова освітньої програми передбачає проведення здобувачем власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання з гуманітарних, історичних наук, що передбачає застосування методології наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення й становлять оригінальний внесок у суму знань в галузі знань 03 Гуманітарні науки та оприлюднені у відповідних наукових публікаціях здобувача вищої освіти із спеціальності В9 Історія та археологія.

Рік підготовки	Зміст наукової роботи	Форма контролю
I рік	Вибір та обґрунтування теми власного наукового дослідження; визначення змісту, строків виконання та обсягу наукової роботи; вибір та обґрунтування категоріального апарату і методології проведення власного наукового дослідження; підбір, огляд та аналіз наукових джерел, що стосуються розкриття теми наукового дослідження. Підготовка за темою дослідження не менше 1-ї статті та її публікація у	Затвердження індивідуального плану роботи на засіданні вченої ради Університету. Щорічне звітування про хід виконання індивідуального плану на засіданні випускової кафедри.

	науковому фаховому виданні (вітчизняному або закордонному). Участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах з публікацією тез доповіді.	
II рік	Проведення під керівництвом наукового керівника власного наукового дослідження, яке полягає у вирішенні дослідницьких завдань через використання категоріального апарату історичної науки і методів пізнання. Підготовка за темою дослідження 1-ї - 2-х статей та їх публікація у науковому фаховому виданні (вітчизняному або закордонному). Участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах з публікацією тез доповіді.	Щорічне звітування про хід виконання індивідуального плану на засіданні випускової кафедри.
III рік	Аналіз отриманих теоретичних та практичних знань за темою дослідження і узагальнення результатів власного наукового дослідження; обґрунтування наукової новизни отриманих результатів, їх теоретичного та практичного значення. Підготовка за темою дослідження не менше 2-х статей та їх публікація у науковому фаховому виданні (вітчизняному або закордонному). Участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах з публікацією тез доповіді.	Щорічне звітування про хід виконання індивідуального плану на засіданні випускової кафедри.
IV рік	Оформлення наукових досягнень дисертанта у вигляді дисертації:	Щорічне звітування про хід виконання

	підбиття підсумків щодо повноти висвітлення результатів та отримання підтверджувальних документів. Подання документів на попередню експертизу дисертації. Підготовка наукової доповіді до захисту дисертації.	індивідуального плану на засіданні випускової кафедри. Надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Захист дисертації
--	---	---

III. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти (наукової установи), яка утворюється МОН України з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертаційного дослідження та присудження здобувачу зазначеного ступеню, в результаті успішного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Документом, який засвідчує присвоєння ступеня доктора філософії, є диплом доктора філософії державного зразка, який видається закладом вищої освіти (науковою установою) після затвердження атестаційною колегією Міністерства освіти і науки України.

IV. Опис програми

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчанняб	Найменування обов'язкових компонент
Обов'язкові компоненти ОНП		
ІК; ЗК 2, ЗК 3, ЗК 7, ЗК 8; ФК 1, ФК 2, ФК 4, ФК 8, ФК 9.	ПРН 1, ПРН 3, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 17.	Академічна англійська мова (ОК 1)
ІК; ЗК 1, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 8, ЗК 11; ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 8, ФК 11.	ПРН 1, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13.	Філософія та методологія науки (ОК 2)

ІК; ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8; ЗК 9, ЗК 10; ФК 1, ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 5, ФК 6, ФК 7, ФК 8, ФК 9, ФК 10.	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 5, ПРН 7, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 12, ПРН 15.	Організація наукового історичного дослідження (ОК 3)
ІК; ЗК 2, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 10, ЗК 11, ЗК 12; ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 5 ФК 10, ФК 11.	ПРН 2, ПРН 7, ПРН 10, ПРН 14	Інформаційні технології в науці (ОК 4)
ІК; ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 9, ЗК 10, ЗК 11, ЗК 12; ФК 1, ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 5, ФК 6, ФК 7, ФК 8, ФК 9, ФК 10.	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 15, ПРН 17.	Методологічні проблеми історичної науки (ОК 5).
ІК; ЗК 1, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 9, ЗК 10; ФК 1, ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 6, ФК 7, ФК 8, ФК 9, ФК 10, ФК 11.	ПРН 4, ПРН 5, ПРН 9, ПРН 17.	Проблеми археології та давньої історії України; (ОК 6)
ІК; ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 5, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 9; ФК 1, ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 5, ФК 6, ФК 7, ФК 8, ФК 9, ФК 10.	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 11, ПРН 13, ПРН 15, ПРН 17.	Сучасний фаховий історіографічний дискурс (ОК 7)
ІК; ЗК 2, ЗК 3, ЗК 7, ЗК 8; ФК 1, ФК 2, ФК 4, ФК 9, ФК 11.	ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 7, ПРН 10, ПРН 11.	Соціально-економічні студії історії України (ОК 8)
ІК; ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 4, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, ЗК 8, ЗК 9, ЗК 10; ФК 1. ФК 2, ФК 3, ФК 4, ФК 5, ФК 6, ФК 7, ФК 8.	ПРН 1, ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 8, ПРН 9.	Аспірантська практика (ОК 9)

V. Матриця відповідності програмних компетентностей (ІК, ЗК, ФК) освітнім компонентам (ОК) ОНП

ОК\ПК	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9
ІК	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 1		+	+		+	+	+		+
ЗК 2	+		+	+	+		+	+	+
ЗК 3	+	+	+		+		+	+	+
ЗК 4		+	+		+		+		+
ЗК 5		+	+		+		+		+
ЗК 6		+	+	+	+		+		+
ЗК 7	+		+	+	+	+	+	+	+
ЗК 8	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК 9			+		+	+	+		+
ЗК 10			+	+	+	+			+
ЗК 11		+		+	+				
ЗК 12				+	+				
ФК 1	+		+		+	+	+	+	+
ФК 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 3		+	+	+	+	+	+		+
ФК 4	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК 5			+	+	+		+		+
ФК 6			+		+	+	+		+
ФК 7			+		+	+	+		+
ФК 8	+	+	+		+	+	+		+

ФК 9	+		+	+	+	+	+	+	
ФК 10			+	+	+	+	+		
ФК 11			+			+	+	+	

**VI. Матриця забезпечення програмних результатів навчання
відповідними компетентностями освітньо-наукової програми**

ОК\ ПРН	ОК1	ОК2	ОК3	ОК4	ОК5	ОК6	ОК7	ОК8	ОК 9
ПРН 1	+	+	+		+		+		+
ПРН 2			+	+	+		+	+	+
ПРН 3	+	+	+		+		+	+	+
ПРН 4					+	+	+	+	+
ПРН 5		+	+		+	+	+		+
ПРН 6	+	+			+		+		+
ПРН 7	+	+	+	+				+	+
ПРН 8		+	+		+				+
ПРН 9		+			+	+			+
ПРН 10	+	+	+	+	+			+	
ПРН 11	+	+	+		+		+	+	
ПРН 12	+		+						
ПРН 13		+			+		+		
ПРН 14				+					
ПРН 15	+		+		+		+		
ПРН 16									
ПРН 17	+				+	+	+		

VII. Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення закладом вищої освіти якості вищої освіти складається з процедур і заходів, передбачених Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Положенням «Про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (протокол вченої ради університету № 4 від 26.09.2022 р.), Положенням «Про академічну свободу та доброчесність у Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (зі змінами)» (протокол вченої ради університету № 6 від 28.11.2022 р.), Положення «Про апеляцію результатів підсумкового контролю центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка Затверджено вченою радою університету» (протокол вченої ради університету № 2 від 30 вересня 2019 р.), Положенням «Про освітні програми в Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (протокол вченої ради університету № 4 від 26.09. 2022 р., зі змінами від 28.11.2022, протокол №6)), Положення «Про порядок реалізації здобувачами освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін у Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (протокол № 2 від 31.08.2020 р.; зі змінами (протокол №13 від 30.06.2021 р.; № 6 від 28.11.2022 р., № 4 від 11.12.2023 р.), «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти у Центральнотукаїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (протокол вченої ради університету № 2 від 30.09.2019 р.), «Положенням про організацію атестації здобувачів вищої освіти ступенів доктора філософії, доктора та кандидата наук у Центральнотукаїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (протокол вченої ради університету № 6 від 28.11.2022 р.) тощо та передбачає:

- 1) визначення системи принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичний перегляд освітніх програм;
- 3) забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;

4) наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі для самостійної роботи здобувачів третього рівня вищої освіти за кожною освітньою програмою;

5) наявність інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

6) забезпечення публічності інформації про освітні програми, освітні ступені та кваліфікації;

7) розбудова ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників закладу вищої освіти і здобувачів рівня доктора філософії;

8) забезпечення контролю за дотриманням здобувачами ступеня доктора філософії принципів академічної доброчесності.

VIII. Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-наукова програма

1. Вимоги до оформлення дисертації (редакція від 12 липня 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

2. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту». URL: <https://www.osvita-konotop.gov.ua/zakon-ukra%D1%97ni-vid-05-09-2017-2145- viii-pro-osvitu.html>

4. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>.

5. Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах: постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2001 № 978 (востаннє оновлено постановою КМУ від 31.10.2018 № 901). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2001-%D0%BF>

6. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2019 р. за № 880/33851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19>

7. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (Постанова Кабінету Міністрів України від

19 травня 2023 р. № 502.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502-2023-%D0%BF#Text>.

8. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>

9. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 610 від 23.03.2021). <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>

10. Національного класифікатору професій(ДК 003:2010 зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18 серпня 2020 року № 1574). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>

11. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) (Лист МОН України від 15 серпня 2018 року/№ 1/11-8681).URL: https://drive.google.com/file/d/1Mh3V9aACddRxf9EoxWjnmwnympG3j_To/view

Корисні посилання:

12. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система. Довідник користувача / пер. з англ., за ред. Ю. М. Рашкевича та Ж. В. Таланової. 2-ге вид. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 106 с.

13. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти (Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 29.03.2016 р., № 3).

14. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 р. № 1648). URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>

15. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) // [URL:http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-](http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-)

[andguidelines for qa in the ehea 2015.pdf](#).

16. Data for Sustainable Development Goals.ISCED (МСКО) 2011.

URL:<http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>..rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п.

17. Data for Sustainable Development Goals.ISCED-F (МСКО-Г) 2013.

URL:<http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-educationtraining-2013.pdf>.

18. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – <http://www.unideusto.org/tuningeu/>).

